

A művész is ember...

Stróbl Alajos családi hagyatéka

A népes Stróbl famíliából az öt unoka – Veronika, Krisztina, Zsófia, Alajos és Mátyás – gyűjteményéből válogatott az a január végén, a Molnár-C. Pál Múterem-Múzeum épületében (Budapest XI. Ménesi út 65. I. em.) megnyílt időszaki kiállítás, amely május 22-ig látogatható. A családi hagyatékban őrzött szobrok, festmények, fényképek, kéziratok és nyomtatott dokumentumok, kisebb-nagyobb használati tárgyak s bútorok hozzák valóban emberközelségbe a rangos művészt.

A bensőséges hangulatú megnyitón Stróbl Mátyás idézte felmenői emlékét:

– Én már nem ismerhettem személyesen a nagyapámat, így főleg édesapám – Stróbl Mihály – gyakorta és szívesen hallgatott elbeszéléseit adhatom tovább. Ezek a családi emlékek visszanyúlnak a dédapámig, Stróbl József, aki Habsburg Albrecht főherceg felvidéki birtokán volt tisztviselő. Stróbl Alajos 1856 nyarán az Alacsony-Tátra tövében, a Vág folyó völgyében, a Liptóújvárhoz tartozó Őrtűz-Frischfeuer településen született. A családi szájhagyomány szerint a szobrászat iránti érdeklődése már olyan korán megnyilvánult, hogy egy kovácsnál a szeg fejéből kikalapálta a mester arcvonásait. Az viszont konkrét tárgyi bizonyítékkal alátámasztható tény, hogy mielőtt a bécsi iparművészeti iskolába beiratkozott, 1873 táján gyakornokként a trimnietzi vasgyár öntőműhelyében dolgozott. Onnan hozta az itt kiállított fedeles fémvázát, amelyet kívülről a bányászélet domborított jeleneteivel díszített. A tőle ajándékba kapott urnát dédapám dohánylevelek tárolására használta és aztán ebben őrizte a vágott pipatöltelék a következő férfigeneráció is, úgyhogy gyerekkoromban még én is beszippanthattam ezt az illatot...

– A népies stílusban faragott asztal mellett – folytatta a helyszíni tárlatvezetést a nyugalmazott agrármérnök unoka – eredetiek a sarokban álló háttámlás parasztszékek is. Nagyanyám sokat és szívesen fényképezett, így megsárgult felvételein is jól látható, hogy a múteremben ezeken foglaltak helyet az alkalmi látogatók s munka közben rajtuk ültek a modellek. Ami azonban egy szobrász esetében még ennél is sokkal fontosabb, rendszeresen készített sztereó-képeket is a készülő vagy befejezett művekről. Ha a családi tulajdonban őrzött üveg-negatívokat a korabeli készüléken szemléljük vagy az előhívott képeket balról vörös, jobbról kék celofánnal beragasztott szemüvegen át nézzük, háromdimen-

Az őrtűzi nyárilak a várteronnyal, előtérben Stróbl Alajosnéval

Stróbl Alajosné uzsonnázó hölgykoszorúval az őrtűzi kertben

Az őrtűzi nyárilak szalonja (Stróbl Alajosné felvétele)

ziós illúziót kelt a látvány. Egy művészt az alkotásai alapján lehet a legjobban megismerni. Luischen hófehér carrarai márványból faragott mellszobra fiatal korából való és öt éves mostoha unokahúgát, *Kratochwill* Alojziát ábrázolja, aki később a felesége lett. Nagyanyám erre úgy emlékezett vissza, hogy nagyapám mindig finom cukrászsüteményekkel vette rá az unalmas modellülésekre. A fal mellé támasztott bőrcsizma sokszor felbukkan a műtermi vagy az epreskerti felvételeken. Nagyapám díszmagyar viseletéhez tartozott, aki magasra nőtt, szép szál ember, pusztán megjelenésében is feltűnő egyéniség volt. Egyik monográfia-írója – *Szatmári Gizella* – nem véletlenül nevezte őt „a romantika utolsó lovagjának”, mert nagyanyám elbeszélése szerint is valódi lovaghoz illően, hajnalonként – a környéken lakók feltehetően nagy „öröme” – harsányan fújva trombitáját körbelovagolt a főiskola kertjében. Ifjú feleségét ilyenkor kirendelte az emeleti erkélyre, hogy ott lobogtassa a zsebkendőjét és így fogadja lovagja hódolatát.

Az epreskerti szobrásziskolában nagyapám negyven éven át tanította a fiatal nemzedéket. Később is figyelemmel kísérte a pályafutásukat, kedvenc növendékeit pedig igyekezett minduntalan kisebb-nagyobb megrendelésekhez juttatni. Az irántuk érzett felelősség meg a kedélyes lovagi allűrök egyaránt szerepet játszhattak abban, hogy amikor 1890 után megvette az államtól egykori felvidéki szülőházát, nemcsak felújította, hanem jelentősen ki is bővítette azt. A családi nyaraló mellé neogótikus stílusban ötemeletes, erkélyes őrtornyot építtetett, ahol a tervezett alkotóház műtermei is voltak. (A nyári mesterkurzusok rendezésének szándéka azonban sohasem valósult meg.) Akárcsak mindenkori növendékeivel, hírneves pályatársaival is mindig lojálisan viselkedett. A korabeli nagy „szobrász-triász” (*Fadrusz, Stróbl, Zala*) sosem kezelte riválisként egymást és nem volt féltékeny a másik sikerére. Közülük *Fadrusz János* korán eltávozott az élők sorából. Amikor egyszer halottak napján a Kerepesi temetőben felke-

resték a síremlékét, feleségének őszinte tisztelettel vallotta be kisebbségi érzését. Azt, hogy miközben az elhunyt művész ifjúkori feszületének Krisztuskorpuszával vált ismertté (másolata most a sírhelyénél áll), ő „csak egy hóherral” – vagyis a mitológiai *Perszeusszal* – kezdte munkásságát...

Stróbl Alajos bizalmas kapcsolatot ápolt a budapesti „bohém-világ” más nagyjaival is. Amikor az épülő Operaház számára megrendelték tőle a két kortárs magyar zeneszerző-óriás egész alakos szobrát, *Liszt* és *Erkel* a műtermében ült modellt neki. A családi hagyomány szerint az ünnepélyes avatás után mindketten panaszkodtak. Az előbbi állítólag azt panaszolta fel, hogy úgy helyezték el ott, akárcsak egy portást, az utóbbi pedig így dohogott: „Aki látni akar, az ne a szobromat bámulja az utcán, hanem térjen be az épületbe és hallgassa a zenémet dirigálás közben” – zárta emlékezését *Stróbl Mátyas*.

Eközben *Stróbl Veronika* maga sütötte „borkorcsolyával” járt körbe, szíves szóval kínálva a vendégeket. Érdeklődésemre készségesen elmesélte: a család hölgy tagjai körében hosszú esztendőket óta hagyományra vált, hogy újévre nem nyomtatott naptárat vásárolnak egymásnak, hanem „Emlék ízek” elnevezéssel minden hónapra feljegyeznek egy-egy receptet a *Stróbl-hagyományok* nemzedékről-nemzedékre örökített, gazdag tárából. Ezt a kézzel írott kalendáriumot ajándékozzák tovább, a fiatal családtagoknak. A megkóstolt sós sütemény is ebből származott, amelynek készítését ott helyben lediktálta. Engedélyével most olvasóinknak is tovább adom:

Köménymagos stangli Stróbl-módra. Vége 40 dkg finomlisztet, 20 dkg margarint, 1 dkg élesztőt, 2 evőkanál tejfölt, 2 kávéskanál sót (tojás egyáltalán nem kell hozzá)! Gyúrd össze mindezt egybeálló masszává, majd hagyd pihenni egy órát! Azután a kinyújtott tésztát tizenkét szeletre vágjuk, majd egyenként felsodorjuk, a tetejét megszórjuk köménymaggal, végül tepsibe rakjuk és kisütjük.

Aki elszalasztotta a megnyitót, egyelőre még nem vesztett sokat, mert a *Molnár-C. Pál Műterem-Múzeum* – az intézmény névadójának unokája, *Csillag Péter* közlése szerint, és részben szervezésében – a *Stróbl Alajos*-kiállítás teljes időtartamára gondoskodik érdekes kísérő programokról. Ezek között március 20-án 10 órától *Stróbl-városnézést* tartanak, szakszerű vezetéssel keresik fel a fővárosi *Stróbl-émlékeket*. (Találkozó a *Mátyás-templom* mellett, a *Szent István-szobornál*). Április 14-én tudományos konferenciát rendeznek a művészi hagyatékok gondozásáról, május 14-én pedig *Gundel Takács Gábor* beszélget majd a *Stróbl* unokákkal. A legújabb divat szerint a tárlatnak záróünnepsége (finisszázsa) is lesz május 21-én 18 órától. Ezen „A bor művészei” címszó alatt *Vida Péter* szekszárdi borász italkóstolóját feltehetőleg ismét családi recept szerint készült sütemények fogják kísérni.

Stróbl Alajosné felfedi a kalácskészítés titkait